

Dansk Kulturinstitut i bevægelse

Temanummer: Kulturdiplomati

Dansk Kulturinstituts arbejdsfelt er kulturdiplomati. I gennem 80 år har instituttet opbygget internationale relationer i lande, hvor der udenrigspolitisk var noget på spil og hvor kunst og kultur kunne være med til at bygge bro og skabe dialog. Med fokus på tematikker såsom manglende ligestilling, fake news, klimaforandringer, psykisk sårbarhed og andre udfordringer, som vi deler på tværs af grænser, skaber Dansk Kulturinstitut kunst- og kulturprojekter, der udfordrer grænser, åbner nye perspektiver og giver gensidig værdi. Siden stiftelsen i 1940 har instituttet haft afdelinger over hele verden, der løbende er blevet flyttet derhen, hvor de gjorde mest nytte i forhold til instituttets

mission og den politiske udvikling. I 2021 har instituttet afdelinger i blandt andet Kina, Brasilien og Rusland. Et stærkt og frit kunst- og kulturliv er et afgørende element i opbygningen af stærke civilsamfund, hvorfor instituttet de seneste par år er begyndt at involvere sig i store demokratifremmende projekter. Som projektleder for Den ny Demokratifond og Ukrainsk-Dansk Ungdomshus er det instituttets klare intention at vise, at kunst- og kulturprojekter kan skabe andre typer dialoger og indsigter, som igen kan bane vejen til borgerinddragende fornyelse og forandring.

Udsyn, inspiration og forandring gennem kunst og kultur

Kan man forestille sig en hverdag uden korrupsion, hvis man aldrig har oplevet andet? Tør man bryde ud af en traditionel kvinderolle, hvis man kun er blevet præsenteret for den? Dansk Kulturinstitut forsøger at skabe udsyn, inspiration og forandring gennem kunst og kultur. Årsagen er meget klar: nysgerrigheden skabes i kunsten. Forandring kan ikke skabes, hvis ikke kulturen også ændres. Dansk Kulturinstitut er blevet grundlagt ud fra et ønske om at nedbryde stereotype forestillinger om de andre, der forhindrer samarbejde og dialog på tværs af grænser. Lige fra Kyiv, hvor der i skrivende stund bliver etableret et Ukrainsk-Dansk Ungdomshus med fokus på at fremme demokratisk udvikling og styrke civilsamfundet, til Istanbul, hvor over 100 samtidskunsværker blev hængt op på store reklamebillboards i byen i 2019. Værkerne, der diskuterede køn, byrum og identitet, var skabt af kvindelige kunstnere fra Marokko, Tyrkiet og Skandinavien. Dansk Kulturinstitut er til stede, dér hvor kunst og kultur kan bygge bro og skabe udsyn på tværs af grænser og forskelle. Særligt i de lande, der økonomisk og politisk har en vigtig betydning for Danmark, men hvor vi værdimæssigt ligger langt fra hinanden.

CAMILLA MORDHORST
Administrerende direktør,
Dansk Kulturinstitut,
cm@danishculture.com

 Dansk Kulturinstitut er til stede, dér hvor kunst og kultur kan bygge bro og skabe udsyn på tværs af grænser og forskelle. Særligt i de lande, der økonomisk og politisk har en vigtig betydning for Danmark, men hvor vi værdimæssigt ligger langt fra hinanden.

I slutningen af 1920'erne besluttede en ung nyudklækket student at cykle hele vejen fra Danmark gennem Østeuropa ned til Balkanområdet. Med sig havde han 70 kr. på lommen (Christiansen, 2010: 17). Den unge student var drevet af en stærk tro på nytten af at styrke den kulturelle udveksling. Hans navn var Folmer Wisti, og det skulle blive ham, der ca. 10 år efter cykelturen tog initiativ til at stifte Det Danske Selskab (efter 1989 Dansk Kulturinstitut). Stiftelsen fandt sted under 2. verdenskrig i 1940, og selvom der endnu skulle gå fem år, før krigen var forbi, var missionen klar: kulturel udveksling med andre landes kultur- og samfundsliv (Christiansen, 2010: 26).

I dag, over 80 år senere, er missionen fortsat den samme, selvom verden unægteligt har ændret sig meget undervejs: At fremme kulturudveksling på kunstens og kulturens egne betingelser. Til håndtering af aktuelle kulturelle og globale samfundsmæssige udfordringer bringes dansk kunst og kultur i spil. Efter 2. verdenskrig blev de første af Dansk Kulturinstituts udenlandske afdelinger oprettet rundt omkring i Europa under den fælles overskrift "Hvad kan vi lære af hinanden?" Tiden var i den grad til at skulle arbejde med kulturel dialog efter seks års krig. Sidenhen har instituttet haft afdelinger over 30 forskellige steder i udlandet. Lige fra Milano til Melbourne – fra Chicago til Warszawa. I dag er afdelingerne mere globalt spredt end nogensinde før, men stadig under overskriften: "Hvad kan vi lære af hinanden?"

Det brede kulturbegreb som arbejdsfelt

Det Danske Selskab blev stiftet den 27. juni 1940 på et møde med 61 fremmødte, herunder den daværende rektor for Københavns Universitet, C. E. Bloch, Undervisningsministeriets departementschef, Frederik Graae, fysiker Niels Bohr og Udenrigsministeriets direktør, O.C. Mohr. Alle fremtrædende repræsentanter fra dansk videnskab, politik og kulturliv (Christiansen, 2010: 12). Førømtalte Folmer Wisti var selvfølgelig også til stede. Selvom udenlandske aktiviteter ikke kunne udføres, mens 2. verdenskrig rasede, blev tiden i selskabet ikke spildt. Den første tid efter oprettelsen blev brugt på at udgive et otte binds værk med titlen *Dansk Kultur ved Aar 1940* skrevet af 139 kulturpersonligheder og videnskabsmænd inden for dansk kultur, historie, kunst, politik og samfundsliv. De otte bind og 3.000 sider kom hele vejen rundt om, hvad Folmer Wisti selv udtrykte som dansk "samfundskultur" og beskrev befolkningsforhold, sprog, de folkelige traditioner, erhvervsliv, højskolebevægelse, arbejdsmarked, sociale forhold, kvinders stilling, politiske forhold, organisationsliv, religion, kirke, uddannelsessystem, forskningens status, sportslivet og endelig billedkunst, teater, litteratur og musik. Med de otte bind blev det helt tydeligt, at selskabet skulle arbejde med en så bred forståelse af kulturbegrebet som muligt (Christiansen, 2010: 30).

Det brede kulturbegreb er stadig Dansk Kulturinstituts arbejdsfelt. I dag er fokus bare på andre tematikker såsom manglende ligestilling, forsømte havneområder, korrupsion, fake news, psykisk sårbarhed og andre udfordringer, som vi deler på tværs af grænser. Men hvordan ser sådanne projekter egentlig

ud, når man gennem kunst og kultur vil adressere samfundsmæssige udfordringer og potentialer?

Lad mig give et eksempel fra et af vores projekter i det seneste år. I foråret og hen over sommeren 2020, mens verden var mere eller mindre lukket ned på grund af Covid 19-krisen, lykkedes det at gennemføre en række teaterforestillinger og workshops i Poltava og en række andre byer i det østlige Ukraine. Stykket *The Room no. 333* blev skrevet af og med 16 unge fra Poltava faciliteret af den danske teatergruppe C:ntact og Theatre of Contemporary Dialogue i Poltava. Stykket har form af en dokumentarisk musical, der gennemspiller episoder og oplevelser fra de unges liv med den omfattende korrupsion, som plager Ukraine. Forestillingerne bliver hver gang efterfulgt af en fælles diskussion med publikum og workshops om problemet. Ved at bruge kunstneriske værktøjer og personernes egne fortælling er sigtet at tage et nyt og mere personligt greb på et svært samfundsmæssigt problem, som er nærmest umuligt at komme til livs.

En af deltagerne, Oleksandra, 26 år, beskriver en af de første optrædener således:

“After our first show which was organised primarily for our parents and close friends – you could already witness the impact that the performance can have. The discussion after showed that although the audience was there primarily to see us performing, they suddenly started to open up and share their reflections on corruption and the deep frustration they experienced when they listened to our stories. So, I am looking forward to showing this performance to a bigger audience because I believe it can be a powerful tool for raising awareness.” (Oleksandra, 2020, www.dki.lv/corruptoff-in-ukraine/)

Et stærkt og frit kunst- og kulturliv er et afgørende element i opbygningen af stærke civilsamfund, hvorfor instituttets sigte ikke alene er at fremme kunsten og den kunstneriske praksis, men også at involvere sig i demokratifremmende projekter. Særligt sidstnævnte er et fokus, der er blevet skærpet de seneste par år. Det vender jeg tilbage til senere.

Selvpromovering eller dialog?

At have en ambition om at skulle promovere dansk kultur gennem et otte binds værk samtidig med at ville skabe kulturel udveksling med fokus på gensidighed og dialog kan synes som en modsætning. Men som Niels Bohr, der indledningsvis i værket skrev om begrebet ”dansk kultur”, understregede, er det en forudsætning nærmere end en modsætning. Niels Bohr ”byggede sine refleksioner på udtrykket ’Kultursamkvem’. Den kulturelle udveksling med omverdenen var dét, der frem for noget andet havde formet dansk kultur. Det karakteristiske var, at ydre kulturpåvirkninger var indoptaget i de nordiske lande, uden at disses særpræg og selvstændighed blev anfægtet” (Christiansen, 2010: 27). Denne overbevisning trækker tråde frem til i dag, hvor det

stadig er med troen på, at det netop er fordi, vi bruger dansk kunst og tager udgangspunkt i dansk kultur, at vi bliver klogere på hinanden gennem vores projekter i udlandet. Kineserne bliver ikke mindre kinesiske af at se dansk scenekunst omhandlende psykisk sårbarhed. Vi bliver heller ikke mindre danske af at skabe mellemfolkelige møder i udlandet og arbejde sammen om fælles projekter. Vi bliver tværtimod klogere på, hvordan begge lande har udfordringer med stigende tilfælde af mental mistrivsel, og hvordan det potentielt kunne håndteres.

➤➤ **Kineserne bliver ikke mindre kinesiske af at se dansk scenekunst omhandlende psykisk sårbarhed. Vi bliver heller ikke mindre danske af at skabe mellemfolkelige møder i udlandet og arbejde sammen om fælles projekter. Vi bliver tværtimod klogere på, hvordan begge lande har udfordringer med stigende tilfælde af mental mistrivsel, og hvordan det potentielt kunne håndteres**

Agilitet og relevans

At være til stede dér, hvor der er allermest behov for det, har altid været en del af Dansk Kulturinstituts historie. Løbende er afdelingerne blevet flyttet derhen, hvor de gjorde mest nytte i forhold til instituttets mission.

Dansk Kulturinstitut har i modsætning til sin store søsterorganisation Goethe-Institut gennem hele sin historie været et ganske lille institut med begrænsede muligheder for at brede sit virkefelt ud internationalt set. Derfor har det været afgørende, at der blev sat ind de rette steder, og hver gang, der er blevet oprettet nye afdelinger, har der måttet nedlægges gamle. Jeg selv har arbejdet mange år i museumsverdenen, hvor stedet, samlingen og bygningen i langt de fleste tilfælde sætter det definerende udgangspunkt for institutionens virkefelt. Man flytter ikke lige på Kronborg Slot, uanset den udenrigspolitiske udvikling og de aktuelle udfordringer og behov. Men med Dansk Kulturinstitut er det missionen om at skabe kulturel udveksling i de lande, hvor de politiske samtaler til tider kan gå i stå, der har størst fokus, ikke bestemte geografiske placeringer. Dette er instituttets styrke såvel som svaghed i den forstand, at det kræver mange ressourcer at starte en afdeling op fra bunden og finde gode medarbejdere med indgående kendskab til de forskellige lande. Omvendt fastholder den kontinuerlige selvrefleksion instituttet i en forsat relevant position, hvor der hele tiden skabes opmærksomhed omkring, hvor der kan gøres en forskel, og hvor arbejdet bliver vurderet til at have mest strategisk relevans.

I første periode af instituttets historie fra 1940 til 1980 var man optaget af at genopbygge den mellemfolkelige dialog i efterkrigstidens Vesteuropa, og samtidig udgjorde nabolandene et stort og vigtigt eksportmarked. I denne periode lå afdelingerne især i Storbritannien og Tyskland samt det øvrige Vest-

europa og i USA. I takt med at Den kolde krig foldede sig ud, blev de gamle afdelinger nedlagt for at kunne oprette nye i Østeuropa. De nye afdelinger fik en betydelig rolle ved at skabe en mellemfolkelig dialog mellem de fastlåste blokke. Særligt de tre afdelinger i de baltiske lande kom til at spille en vigtig rolle i den sammenhæng. I Riga blev afdelingen af Dansk Kulturinstitut det første udenlandske af sin art i Sovjetunionen uden for Moskva (Christiansen, 2010: 243).

I 1990 i forbindelse med oprettelse af afdelingen i Riga blev daværende generalsekretær for Dansk Kulturinstitut, Per Himmelstrup, interviewet om, hvad balterne mon skulle bruge dansk kultur til, hvortil han svarede: ”Vores styrke er, at vi er et lille land, der selv har levet med en aggressiv stormagt som nabo. Vi er partnere med samme problemstilling. Hvordan klarer det lille land sig i en mere og mere internationaliseret verden? Hvordan bevarer man sit sprog og sin kulturelle identitet?” (Christiansen, 2010: 242).

Formuleringen kunne have været brugt om instituttets programlægning og aktiviteter i dag. Dansk Kulturinstitut har forsat en afdeling i Riga, selvom vi for længst har opbygget stærke bilaterale relationer. Både udenrigspolitisk og kulturelt set er vi meget tæt beslægtet med Letland og de to øvrige baltiske lande. Men afdelingen har fået en fornyet vigtig rolle som en indgang til den nordøstlige del af Europa, ikke mindst i forhold til Belarus og Ukraine og som base for EU-projekterne omkring Østersøen, der sammen med det østlige naboskabsprogram under Udenrigsministeriet muliggør, at Dansk Kulturinstitut har kunnet styrke sine aktiviteter betragteligt i de senere år i samarbejde med danske civilsamfundsorganisationer.

Kultur på kanten

I det nye årtusinde har instituttet bevæget sig ind i en tredje fase, hvor verden presser sig på sammen med nødvendigheden af at fastholde en global dialog, også når den er udfordret af politiske, økonomiske eller kulturelle grunde. Det har betydet, at instituttet siden år 2000 har åbnet afdelinger i Rusland, Kina, Brasilien, Indien og senest som nævnt øget sine aktiviteter betragteligt i de østlige naboskabslande, særligt i/ved Belarus og i Ukraine.

Når instituttet har valgt at placere afdelinger i Kina, Indien, Rusland og Brasilien, skyldes det, at landene har en central politisk betydning for Danmark, Norden og EU, samtidig med at de aktuelle politiske linjer i nogle tilfælde er på kant med de værdier, vi kender og tror på i Danmark og i Europa.

Kina er verdens næststørste supermagt, som hele Vesten må forholde sig til både politisk, økonomisk og kulturelt. Den daglige nyhedsstrøm viser, at samarbejde er nødvendigt, men dialogen ofte er vanskelig. Kinesisk kultur fremstår ofte meget fremmed for danskerne. Der er brug for at styrke den mellemfolkelige forståelse og skabe dialog om fælles værdier og forskelle. Afdelingen i Kina er beliggende i Beijings hippe kulturkvarter Art District 798. Et gammelt industriområde midt i Beijing, der nu huser museer, gallerier og

kreative virksomheder. Afdelingen formår at have et markant værdibaseret program, et højt niveau for deltagelse i aktiviteterne og et stort netværk i Kina med udstikkere til det øvrige Sydøstasien.

Indien er på vej til at blive en af verdens nye supermagter og er det største demokrati i verden. Efter en årrække med et nedkølet diplomatisk forhold mellem Danmark og Indien på grund af Niels Holck-sagen kom der ved indgangen til 2019 et diplomatisk gennembrud, der blandt andet muliggjorde åbningen af afdelingen i New Delhi. Foruden en stor interesse for det indiske marked blandt danske virksomheder er der også under rammen af et strategisk grønt partnerskab, politisk, forskningsmæssig og kulturelt et fokus på at styrke udvekslingen med Indien og bidrage til en bæredygtig udvikling i verdens folkerigeste nation. Den nye afdeling er kommet godt på vej med en lang række SDG-orienterede aktiviteter i hele Indien, men har det seneste år måtte sætte sine aktiviteter på lavt blus på grund af pandemiens voldsomhed i landet. Det er planen at genåbne afdelingen og øge aktiviteterne igen i 2022.

Rusland er Danmarks største nabo. Der er vigtige sikkerhedspolitiske og bæredygtighedspolitiske grunde til at fastholde en mellemfolkelig forståelse og dialog trods de løbende udenrigspolitiske uenigheder. Der er således stor interesse både på nationalt, nordisk og europæisk niveau for at fastholde og udvikle projekter, der kan styrke kulturel udveksling og bæredygtig udvikling, ikke mindst i det nordvest-arktiske område.

Det store land i Sydamerika, Brasilien, har fået fornyet global relevans i om-lægningen mod en mere klimavenlig udvikling, men landets aktuelle politiske situation er urolig. Dansk Kulturinstitut flyttede i foråret 2020 efter 10 år i Rio de Janeiro til São Paulo, da byen udgør en stærkere base for at indgå i økonomiske og kulturelle netværk. Dette har samtidig skabt en mulighed for en samlokation med det danske konsulat i byen og en tættere nærhed til flere af de øvrige europæiske kulturinstitutter. Pandemien har forsat voldsom effekt på det brasilianske samfund, og alle aktiviteter har en periode måtte foregå på digitale platforme, men så snart situationen bliver mere normaliseret, planlægger instituttet igen at kunne udbrede viften af forskellige aktiviteter og projekter i Brasilien.

Andre former for tilstedeværelse

Det har længe været et ønske hos Dansk Kulturinstitut at oprette en afdeling i Istanbul. Dette har af politiske grunde indtil nu ikke kunne lade sig gøre, og derfor varetages den nuværende indsats i området fra et ”Tyrkiet-kontor” i København. Behovet for en afdeling i Istanbul er imidlertid til at få øje på, ikke mindst grundet Tyrkiets geopolitiske nøglerolle, hvor landet anses som porten mellem EU og den muslimske verden. Landet spiller også en stor rolle i forhold til de aktuelle migrationsstrømme. Instituttets løbende programmer i Tyrkiet adresserer tematikker som ligestilling, demokrati, ytringsfrihed, børns kreative kapacitet og fredelig sameksistens. Indsatsen i Tyrkiet supplerer der-

med de øvrige danske institutter i Mellemøsten; Det Danske Institut i Damaskus, Dansk-Ægyptisk Dialoginstitut i Cairo og Det danske Hus i Ramallah.

De nye demokratifremmende projekter

Som nævnt tidligere har Dansk Kulturinstituts arbejde de seneste par år været med et skærpet fokus rettet mod nye demokratifremmende projekter. I 2020 igangsattes arbejdet med at oprette et Ukrainsk-Dansk Ungdomshus i Kyiv sammen med vores partner Dansk Ungdoms Fællesråd. Ungdomshuset er blevet til på baggrund af en større bevilling fra Udenrigsministeriets Naboskabsprogram. Ungdomshusets aktiviteter er nu i fuld gang efter en periode, hvor de fleste aktiviteter måtte foregå online på grund af pandemien. Adressen er forsat midlertidig, imens et fast hus er ved at blive etableret i det centrale Kyiv, der fremover vil være et fysisk mødested for de mange aktiviteter for og med unge.

Hvor instituttets øvrige afdelinger har en bredere ramme for, hvilke tematikker og aktiviteter der kan udfolde sig, har instituttets indsats i Ukraine en mere snævert defineret målsætning. Målet er sammen med Dansk Ungdoms Fællesråd at skabe demokratiudvikling for og med ukrainske og danske unge samt skabe udveksling og aktiviteter gennem kunst- og kulturprogrammer.

Foruden Ungdomshuset blev Dansk Kulturinstitut sidste år projektleder for ”Den ny Demokratifond” (newdemocracyfund.org) i et konsortium med 3F, Dansk Industri, IMS – International Media Support og Dansk Ungdoms Fællesråd. Fonden, som er støttet af Udenrigsministeriets Naboskabsprogram, skal opbygge civilsamfundspartnerskaber gennem to fonde, opbygge netværk, skabe udveksling og iværksætte en række aktiviteter i de østlige partnerskabslande (primært Ukraine, Belarus og Georgien) samt åbne et kontor i syd og i nord, i Tbilisi og i Vilnius (da Minsk på nuværende tidspunkt er udelukket). Projektets overordnede formål er demokratifremme, regional netværksdannelse og mellemfolkelig erfaringsudveksling.

Arbejdet tager udgangspunkt i fem tematiske indsatsområder: unge, medier, *kultur*, arbejdsmarked og klima, samt køn og ligestilling som tværgående hensyn. Indsatsområderne bringes i spil gennem fondens tre parallelle spor, der muliggør en hurtig reaktion på nye udviklinger. Det drejer sig om 1) styrkelse af civilsamfundet og fremme af langsigtede og bæredygtige regionale netværk mellem civilsamfundsorganisationer i Danmark og Naboskabslandene, 2) ”rapid response”-midler til reaktion på uventede behov og muligheder, og 3) nye og innovative mellemfolkelige samarbejdsrelationer og erfaringsudveksling mellem civilsamfundsorganisationer og kultur-, undervisnings- og vidensinstitutioner i Danmark og naboskabslandene (Newdemocracyfund, 2021).

Med programmerne for Ungdomshuset og Den Ny Demokratifond har Udenrigsministeriet gjort kultur til et selvstændigt tema i indsatserne. En ny

tilgang, der har muliggjort, at Dansk Kulturinstitut blev relevant som ledende konsortiepartner i disse sammenhænge.

Selvom fondens formål er grundlæggende tværpolitisk og konstruktiv, da den søger at styrke demokratisk organisering af civilsamfundet og fremme mellemfolkelig erfaringsudveksling og regional netværksdannelse, kan det være svært at fastholde en neutral position i forhold til udviklingen særligt i Belarus. Fondens menneskerettighedsbaserede tilgang gør det af og til svært, for ikke at sige umuligt, at nævne alt i en værdineutral dialog, da menneskerettigheder (herunder kulturelle rettigheder) potentielt vil udfordre autokratiske regerings holdninger. For Dansk Kulturinstitut er det en svær balance på den ene side at fastholde sin grundlæggende konstruktive samarbejdsform, hvis sigte er at opbygge og understøtte de internationale relationer forankret i kunst- og kulturprojekter, og på den anden side at stå fast på helt centrale rettighedsprincipper sammen med de øvrige konsortie medlemmer i en skærpet situation.

For Dansk Kulturinstitut er det en svær balance på den ene side at fastholde sin grundlæggende konstruktive samarbejdsform, hvis sigte er at opbygge og understøtte de internationale relationer forankret i kunst- og kulturprojekter, og på den anden side at stå fast på helt centrale rettighedsprincipper sammen med de øvrige konsortie medlemmer i en skærpet situation.

Det nye for instituttet er således ikke at arbejde med et bredt kulturbegreb, der sætter kunst og kultur ind i samfundsmæssige sammenhænge, men måske snarere, at instituttet med de nye programmer ikke er alene, men indgår i større konsortier med meget klart definerede målsætninger og muligheden for et meget bredt virkefelt gennem forskellige typer af civilsamfundsorganisationer.

De fælles internationale kulturindsatser

Danmark er lille land globalt set og kunne befolkningsmæssigt være en forstad til Beijing. En måde at udvide vores virkefelt på er ved at indgå i større indsatser på nationalt, nordisk og europæisk niveau. Kort fortalt gør Kulturinstitutet aldrig noget alene. Alle projekter og programmer er altid sammen med andre: kunstnere og kulturfolk, partnere og organisationer.

Det Internationale Kulturpanel

Nationalt indgår kulturinstitutet i de fælles internationale kultursatser, som aftales i det tværministerielle internationale kulturpanel (IKP) med deltagelse af flere store danske kulturinstitutioner. Der er løbende fælles indsatser med Slots- og Kulturstyrelsen, de danske ambassader og kulturaktører i Kina, Brasilien, Rusland, de baltiske lande og flere andre steder. Den koordinerede

tilgang sikrer fælles mål og skaber et mere synligt aftryk i den periode, indsatsen foregår. Det er dog essentielt, at når nye indsatser vælges, skal der fortsat følges op på de eksisterende, så disse ikke går tabt. Den internationale kulturstrategi er i øjeblikket under drøftelse, herunder om Det Internationale Kulturpanel skal forsætte i den nuværende form, og i så fald hvordan indsatserne kan blive mere geografisk og periodemæssige fleksible. En udvikling instituttet kun kan understøtte med sin erfaring.

Det nordiske samarbejde

De nordiske lande og Nordisk Råd har gennem mange år været væsentlige samarbejdspartnere for Dansk Kulturinstituts afdelinger i hele verden, men især i Østersøregionen og Nordvestrusland er der særlig stor nordisk interesse for at bygge bro og lære af hinandens erfaringer. Hovedparten af projekterne handler om social bæredygtighed, byudvikling og fællesskaber samt erfaringsudveksling af kunstneriske samarbejder og musikundervisningsmiljøer. Et eksempel er det nordiske-russiske projekt Waterfront, som gennem de sidste fire år med russiske og nordiske partnere har udviklet fælles kulturelle aktiviteter med fokus på miljø og byrum ved havnefronter, involvering af unge og sociale fællesskaber.

I de kommende år vil et fælles projekt med Nordisk Kulturfond trække afdelingen i Skt. Petersborgs aktiviteter mere mod nord, idet unge kunstnere fra de nordlige byer i Arktis på tværs af Rusland og de nordiske lande skal udvikle netværk og skabe nye udtryk i deres verden under hastig klimamæssig forandring.

Med EU i verden

Et i stigende grad vigtigt element i Dansk Kulturinstituts indsatser er de fælles europæiske programmer. Uanset hvor instituttet har afdelinger, indgår de altid i den lokale gruppe af europæiske kulturinstitutter i området, også kaldet clustre. Instituttet var fra begyndelsen i 2006 en meget aktiv partner i at professionalisere og formalisere samarbejdet mellem de europæiske nationale kulturinstitutter på verdensplan, det såkaldte EUNIC-samarbejde (European Union National Institutes for Culture, eunicglobal.eu.). Som det danske medlem af EUNIC bidrager Dansk Kulturinstitut aktivt med at styrke Danmarks bidrag til realiseringen af EU's prioriteringer og målsætninger inden for opbygningen af de internationale kulturelle relationer. Instituttet er aktuelt til stede i EUNIC's clustre 30 steder i verden, mange steder i samarbejde med danske ambassader og andre danske organisationer. I 2017 underskrev EUNIC en samarbejdsaftale med EU-kommissionen og EU's eksterne udenrigstjeneste (European External Action Service – EEAS) om at understøtte fælles pilotprojekter, der skulle styrke samarbejdet mellem EU-delegationerne og EUNIC's clustre verden over. Allerede året forinden blev EUNIC udpeget som en af EU's udførende partnere (Global, u.d.). Værdien af opbygningen af internationale kulturelle relationer i europæisk regi med omverdenen har ikke blot været et vigtigt pejlemærke for instituttets aktiviteter, men det stærke

europæiske kulturinstitutsamarbejde har også resulteret i flere større fælles EUNIC-projekter i Belarus, Indien og senest i Brasilien.

Af andre samarbejder med EU skal særligt instituttets projekt Urban Cultural Planning nævnes. Efter fem års målrettet arbejde lykkedes det i 2018 for instituttet at blive ledende partner på sit første store EU-projekt. Projektet UrbCulturalPlanning omfatter 14 partnere i syv lande i Østersøregionen og handler om at udvikle nye kulturelle metoder for innovativ, social byudvikling, hvor borgere, foreninger og officielle myndigheder sætter sig sammen og arbejder med borgerinddragende områdeudvikling. Det treårige projekt afsluttes i år, men flere andre EU-projekter står parat til at tage over med Dansk Kulturinstitut i enten en ledende rolle eller en partnerrolle. Vi oplever dette som værende en stigende erkendelse, også i det europæiske fællesskab, af, at hvis verden skal være et bedre sted, må vi have kulturen med.

Kultur som barriere eller forandringsagent

Det siges, at ”culture eats strategy for breakfast”, men kulturen ”æder” meget mere på sin vej. Kulturbundne levemåder og vaner kan være en af de væsentligste barrierer, hvis man vil noget nyt. Men omvendt kan kunst og kultur også være med til at åbne for andre typer af samtaler og oplevelser, hvilket kan skabe ligeværdige møder på tværs af forskelle og åbne for nye måder at se verden på.

Som international kulturaktør, hvor hovedparten af aktiviteterne foregår i udlandet, er det en løbende udfordring ikke at blive usynlig i den danske offentlighed. For selvom vi for eksempel på Danish Cultural Center i Beijing kan have ca. 110.000 besøgende til blot én udstilling, og vi gennem en hel måned kan præge Istanbuls byrum med ny samtidskunst af kvinder på store billboards, så oplever vi stadig at have kollegaer fra kulturlivet i Danmark, der kan være usikre på, hvem vi er, og hvad vi laver. Det er en udfordring, vi forsøger at imødekomme ved løbende at fortælle om instituttets aktiviteter og det internationale kulturliv i medierne samt være til stede i danske kultursammenhænge. For eksempel på Kulturmødet på Mors og Ungdommens Folkemøde, hvor vi sammen med partnere fra ind- og udland forsøger at få den internationale stemme med på møderne. Men på trods af dette kan det være svært at vække en bredere dansk genklang. Når vi bringer dansk kunst og kultur ud i verden til gensidige møder med andre kulturer, tager vi ellers så meget med retur. For de danske kunstnere der har været afsted, kan det blandt andet være et nyt netværk og ny faglig inspiration. For politiske aktører kan det være nye diplomatiske forbindelser, og for øvrige kulturaktører kan det være et fornyet blik på, hvordan man kan løse beslægtede problemstillinger. Vores opgave bliver at få disse ”effekter” mere frem i lyset, så de ses og mere umiddelbart kan forstås, ikke blot for de direkte involverede i projekterne, men også mere bredt i forhold til at skabe udsyn, forståelse og ny inspiration, der viser, hvor meget vi ind- og udlands kan lære af hinanden.

Og vi kan og skal lære meget af hinanden i en så foranderlig verden, hvor mange af de politiske internationale relationer afhænger af, hvem der har magten. Danmark er et lille land på den globale arena, men absolut ikke uvæsentlig, når det handler om store politiske spørgsmål som for eksempel tiltag på klimaområdet. Her er Danmark et foregangsland, men det nytter ikke kun at pointere det på de politiske scener. De gode eksempler skal bringes med ud i samfundet, ud til det enkelte menneske, der ellers til dagligt kan være nødsaget til at prioritere sin tid anderledes end at følge med i klimaudviklingen. Netop det enkelte menneske er det Dansk Kulturinstituts mission at nå ud til, hvorfor afdelingen i Brasilien under Covid-19-pandemiene lancerede serien ”Cozinha Da Malou” (oversat: Malous køkken), der foruden at fremme interessen og lysten til at involvere børn i køkkenet havde fokus på at minimere madspild og fremme sunde madvaner baseret på lokale råvarer. I serien, der har fået over 100.000 visninger på Youtube, kan man møde 6-årige Malou der sammen med hendes mor Betina laver børnevenlige opskrifter med afsæt i dansk madkultur krydret med brasilianske råvarer. Uagtet om det er madkunst, performancekunst eller billedkunst, tror vi på, at forandringspotentialer ikke kun skal findes på samfundsniveau, men også hos den enkelte.

Uagtet om det er madkunst, performancekunst eller billedkunst, tror vi på, at forandringspotentialer ikke kun skal findes på samfundsniveau, men også hos den enkelte.

Selvom behovet for kulturel udveksling aldrig har været vaklende, fik Covid-19-krisen alligevel skabt en ekstra fornyet relevans. Grænserne har været lukkede. Mange lande sluttede sig om sig selv og fokuserede kun på de nationale behov, selvom krisen i høj grad kræver internationalt samarbejde. Der er behov for opbygning af internationale relationer, så vi på tværs af forskelligheder og geografiske placeringer kan mødes om fælles globale udfordringer. Det er svært, når politiske dagsordener trækker i hver deres retning, men det er dér, vi tror på kunstens og kulturens potentiale. Det er der, vi tror på kulturens diplomati.

Litteratur

Christiansen, Niels Finn (2009), *Grænseløs kulturudveksling*, København: Aristo Bogforlag.